

2007
MANAGEMENT - I (Optional)
व्यवस्थापन - I (वैकल्पिक)

100064

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10 and 15 marks, the examinee is expected to write answers in 125 and 200 words respectively.
प्रत्येकी 10 आणि 15 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125 आणि 200 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer **any four** of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- Define the term 'management'. Explain its significance in brief.
'व्यवस्थापन' संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- State and explain any four factors of external environment which affect business.
व्यवसायावर परिणाम करणारे बहिर्गत पर्यावरणाचे कोणतेही चार घटक सांगून स्पष्ट करा.
- Narrate the principal arguments against social responsibility of business.
व्यवसायाच्या सामाजिक जबाबदारीच्या विरोधात केलेला युक्तिवाद कथन करा.
- Write a note on Porter's "5 forces model of competencies".
पोर्टरच्या "क्षमतांचे 5 ताकद प्रारूप" (5 forces model of competencies) यावर टीप लिहा.
- Explain in brief the steps involved in decision-making process.
निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेतील टप्पे थोडक्यात स्पष्ट करा.

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- Many managers are found unwilling to delegate authority. Why ? 10
अनेक व्यवस्थापक अधिकार प्रदान करायला नाखूष असतात. का ?
- "The success of any organisation, ultimately, depends on how effectively managers are able to motivate their subordinates". In the light of this statement, narrate importance of motivation. 10
"कोणत्याही संघटनेचे यश हे सरतेशेवटी, व्यवस्थापक त्यांच्या कनिष्ठांना कितपत प्रभावीपणे प्रेरणा देतात, यावरच अवलंबून असते". ह्या विधानाच्या अनुषंगाने, प्रेरणेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- Write a note on 'benchmarking'. 10
'बेंचमार्किंग' (benchmarking) वर टीप लिहा.
- Explain the term 'Six-Sigma' and narrate key success factors differentiating Six-Sigma from Total Quality Management. 10
'सिक्स-सिग्मा' संकल्पना स्पष्ट करा आणि सिक्स-सिग्मा संकल्पना समग्र गुणवत्ता व्यवस्थापनाहून वेगळी असण्याचे महत्त्वाचे यशस्वी घटक सांगा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) As a manager, how will you improve the line-staff relationships in your organisation ? **10**
व्यवस्थापक या नात्याने तुम्ही तुमच्या संघटनेत अधिकारी - कर्मचारी संबंध कसे सुधाराल ?
- (b) "The management process is incomplete, and sometimes, meaningless without control function". In the light of this statement, narrate importance of control. **10**
"नियंत्रण कार्याविना व्यवस्थापन प्रक्रिया अपूर्ण आहे आणि कधी कधी निरर्थक सुद्धा". ह्या विधानाच्या अनुषंगाने नियंत्रणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (c) Write a note on 'Learning Organisation'. **10**
'अध्ययन करणारी संघटना (Learning Organisation)' यावर टीप लिहा.
- (d) Write a note on 'Kaizen'. **10**
'कायझेन' वर (Kaizen) टीप लिहा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How will you differentiate between 'Maslow's Need Hierarchy Theory' and 'Herzberg's Two Factor Theory of Motivation' ? **15**
'मॅस्लोच्या गरजांच्या श्रेणीचा सिद्धांत' आणि 'हर्झबर्ग यांचा संप्रेरणाचा दोन घटक सिद्धांत' यामध्ये तुम्ही फरक कसा कराल ?
- (b) Explain in brief the individual and organisational strategies to cope with stress. **15**
तणाव यशस्वीपणे हाताळण्यासाठी व्यक्तिगत आणि संघटनात्मक पातळीवरील डावपेच थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (c) Write a note on 'reasons for privatisation'. **10**
'खाजगीकरणामागील कारणे' यावर टीप लिहा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the term 'SWOT Analysis'. As a manager, how will you make SWOT Analysis of Indian Economy ? **15**
'स्वॉट विश्लेषण' (SWOT Analysis) संकल्पना स्पष्ट करा. व्यवस्थापक या नात्याने, तुम्ही भारतीय अर्थव्यवस्थेचे स्वॉट विश्लेषण कसे कराल ?
- (b) Define the term 'Responsibility Centre'. What are its advantages ? Explain in brief the types of responsibility centre. **15**
'जबाबदारी केंद्र' (Responsibility Centre) संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याचे लाभ कोणते ? जबाबदारी केंद्रांचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (c) What do you mean by 'Social Audit' ? Explain the hurdles in social audit. **10**
'सामाजिक तपासणी' (Social Audit) म्हणजे काय ? सामाजिक तपासणीतील अडथळे स्पष्ट करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) State and explain the principles of learning. 15
अध्ययनाची तत्वे सांगून स्पष्ट करा.
- (b) What are the positive and negative consequences of conflict ? 15
संघर्षाचे सकारात्मक आणि नकारात्मक परिणाम कोणते ?
- (c) What do you mean by 'globalisation' ? Explain the variables that are considered as the indicators of globalisation. 10
'जागतिकीकरण' म्हणजे काय ते सांगा. जागतिकीकरणाचे निदेशक म्हणून गणले जाणारे परिवर्तनशील घटक (variables) स्पष्ट करा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Describe the key forces that shape the ethics of a person. 15
व्यक्तिची नीतिमूल्ये ठरविणाऱ्या महत्वाच्या घटकांचे वर्णन करा.
- (b) Explain the term 'Time Series Analysis'. Discuss the variables involved in it. 10
'टाईम सिरिज (Time Series) विश्लेषण' ही संकल्पना स्पष्ट करा. त्यात समाविष्ट असणारे परिवर्तनशील घटक (variables) यावर चर्चा करा.
- (c) What is Linear Programming ? Explain in brief advantages and assumptions of it. 15
लिनियर प्रोग्रामिंग (Linear Programming) म्हणजे काय ? त्याचे लाभ आणि गृहिते (assumptions) थोडक्यात स्पष्ट करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Narrate the guidelines for managing ethics in the workplace. 15
कार्यागणात नीतिमूल्यांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी असलेली मार्गदर्शक तत्वे कथन करा.
- (b) Define the term 'classification of data'. What are its objects ? Briefly discuss the 10
types of classification of data.
'आकडेवारीचे वर्गीकरण' (classification of data) ह्या संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्यामागील उद्देश कोणते? आकडेवारीच्या वर्गीकरणाचे प्रकार थोडक्यात सांगा.
- (c) What do you mean by 'PERT' ? Explain the steps involved in PERT Network. 15
What are the components of PERT ?
'पर्ट' (PERT) म्हणजे काय? पर्ट जाळ्यातील समाविष्ट टप्पे स्पष्ट करा. पर्टचे घटक कोणते?

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What do you mean by 'Strategic Management' ? Narrate the tasks involved in it. 15
Enumerate the benefits of Strategic Management.
'व्यूहात्मक व्यवस्थापन' (Strategic Management) म्हणजे काय? त्यात समाविष्ट असणाऱ्या कृती (tasks) कथन करा. व्यूहात्मक व्यवस्थापनाचे लाभ सांगा.
- (b) (i) Define the term 'Management Control System'. What are the characteristics 10
of it ?
'व्यवस्थापन नियंत्रण प्रणाली' ह्या संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याची वैशिष्ट्ये कोणती?
(ii) Discuss the characteristics of Strategic Planning.
व्यूहात्मक नियोजनाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.
- (c) Explain the term 'Transfer Pricing'. What are the requisites of a sound transfer 15
pricing system ?
'हस्तांतरण किंमत' (Transfer Pricing) संकल्पना स्पष्ट करा. सुदृढ अशा हस्तांतरण किंमत प्रणालीच्या आवश्यक बाबी कोणत्या ते सांगा.

P.T.O.